

Kontakty z Mediami
i Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
KOMUNIKAT PRASOWY nr 190/21
Luksemburg, 26 października 2021 r.

Wyrok w sprawie C-109/20
PL Holdings

Prawo Unii zakazuje zawarcia przez państwo członkowskie zapisu na sąd polubowny o treści identycznej z treścią nieważnej klauzuli arbitrażowej zawartej w dwustronnym traktacie inwestycyjnym między państwami członkowskimi

Sąd krajowy ma zatem obowiązek uchylić orzeczenie arbitrażowe wydane na podstawie takiego zapisu na sąd polubowny

W 2013 r. zawieszono wykonywanie przez PL Holdings, spółkę prawa luksemburskiego, prawa głosu z posiadanych przez nią w polskim banku udziałów i nakazano jej ich przymusowe zbycie. PL Holdings, nie zgadzając się z tą decyzją, podjęta przez Komisję Nadzoru Finansowego (Polska), postanowiła wszcząć postępowanie arbitrażowe przeciwko Polsce. W tym celu, opierając się na dwustronnym traktacie inwestycyjnym (BIT) zawartym w 1987 r. pomiędzy Belgią i Luksemburgiem, z jednej strony, a Polską, z drugiej strony¹, PL Holdings zwróciła się do sądu polubownego wskazanego w klauzuli arbitrażowej zawartej w tym traktacie².

W dwóch orzeczeniach z dnia 28 czerwca i 28 września 2017 r. sąd polubowny uznał się za właściwy do rozpoznania przedmiotowego sporu, stwierdził, że Polska naruszyła swoje zobowiązania wynikające z BIT, i zasądził od niej na rzecz PL Holdings odszkodowanie.

Skarga o uchylenie orzeczeń arbitrażowych wniesiona przez Polskę do Svea hovrätt (sądu apelacyjnego w Sztokholmie, Szwecja) została oddalona. Sąd ten orzekł w szczególności, że chociaż zawarta w BIT klauzula arbitrażowa, zgodnie z którą spór dotyczący tego traktatu powinien zostać rozstrzygnięty przez organ arbitrażowy, jest nieważna, to nieważność ta nie uniemożliwia państwu członkowskiemu i inwestorowi z innego państwa członkowskiego zawarcia na późniejszym etapie zapisu na sąd polubowny ad hoc w celu rozstrzygnięcia tego sporu.

Högsta domstolen (sąd najwyższy, Szwecja), do którego wniesiono skargę kasacyjną od orzeczenia sądu apelacyjnego, zwrócił się do Trybunału Sprawiedliwości w celu wyjaśnienia, czy art. 267 i 344 TFUE stoją na przeszkodzie zawarciu zapisu na sąd polubowny ad hoc między stronami sporu, skoro zapis ten ma treść identyczną z treścią przewidzianej w BIT klauzuli arbitrażowej sprzecznej z prawem Unii.

Trybunał, orzekający w składzie wielkiej izby, rozwinął swoje orzecznictwo wynikające z wyroku w sprawie Achmea³ i orzekł, że prawo Unii zakazuje zawarcia przez państwo członkowskie takiego zapisu na sąd polubowny.

Ocena Trybunału

W pierwszej kolejności Trybunał, opierając się na wyroku w sprawie Achmea, potwierdził, że zawarta w BIT klauzula arbitrażowa, wedle której inwestor z jednego z państw członkowskich może, w przypadku sporu dotyczącego inwestycji w drugim państwie członkowskim, które zawarło ten BIT, wszcząć postępowanie arbitrażowe przeciwko temu drugiemu państwu przed sądem

¹ Umowa między Rządem Królestwa Belgii i Rządem Wielkiego Księstwa Luksemburga, z jednej strony, a Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, z drugiej strony, w sprawie popierania i wzajemnej ochrony inwestycji, podpisana w dniu 19 maja 1987 r.

² Artykuł 9 BIT.

³ Wyrok z dnia 6 marca 2018 r., Achmea, [C-284/16](#) (zob. również komunikat prasowy nr [26/18](#)).

polubownym, którego właściwość państwo to zobowiązało się uznać, jest sprzeczna z prawem Unii. Owa klauzula może bowiem podważyć zasadę wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi oraz zachowanie szczególnego charakteru prawa Unii, zapewnionego poprzez procedurę odesłania prejudycjalnego ustanowioną w art. 267 TFUE. Wspomniana klauzula nie jest zatem zgodna z zasadą lojalnej współpracy ustanowioną w art. 4 ust. 3 akapit pierwszy TUE i narusza autonomię prawa Unii wynikającą w szczególności z art. 344 TFUE.

W drugiej kolejności Trybunał stwierdził, że pozwolenie państwu członkowskiemu na przedłożenie sporu mogącego dotyczyć stosowania lub wykładni prawa Unii organowi arbitrażowemu posiadającemu takie same cechy co organ przewidziany w takiej klauzuli arbitrażowej, która jest nieważna z powodu sprzeczności z prawem Unii, poprzez zawarcie zapisu na sąd polubowny ad hoc o takiej samej treści jak treść owej klauzuli prowadziłyby w rzeczywistości do obejścia zobowiązań wynikających dla tego państwa członkowskiego z traktatów, a w szczególności z postanowień artykułów wymienionych wyżej.

Przede wszystkim bowiem ten zapis na sąd polubowny ad hoc wywoływałby w odniesieniu do sporu, w ramach którego doszło do jego zawarcia, takie same skutki jak te, które wiążą się z rozpatrywaną klauzulą arbitrażową. Racją bytu tego zapisu byłoby właśnie zastąpienie tej klauzuli w celu utrzymania w mocy jej skutków pomimo jej nieważności.

Co więcej, skutki tego obejścia zobowiązań odnośnego państwa członkowskiego nie są mniej poważne ze względu na to, że chodzi o odosobniony przypadek. W rzeczywistości owo podejście prawne mogłoby zostać przyjęte w wielu sporach mogących dotyczyć stosowania i wykładni prawa Unii, co prowadziłyby do wielokrotnego naruszania autonomii tego prawa.

Ponadto każde wezwanie na arbitraż skierowane do państwa członkowskiego na podstawie nieważnej klauzuli arbitrażowej może zawierać ofertę arbitrażu, a zatem z samego tylko względu, że państwo to nie podniosło konkretnych argumentów przeciwko istnieniu zapisu na sąd polubowny ad hoc, można by uznać, że przyjęło ono tę ofertę. Otóż sytuacja ta prowadziłyby do utrzymania w mocy skutków podjętego przez to państwo członkowskie z naruszeniem prawa Unii, a tym samym nieważnego, zobowiązania do uznania właściwości organu arbitrażowego, do którego się zwrócono.

Wreszcie, zarówno z wyroku w sprawie Achmea, jak i z zasad pierwszeństwa prawa Unii i lojalnej współpracy wynika, że **państwa członkowskie nie tylko nie mogą zobowiązać się do wyłączenia z systemu sądowego Unii sporów mogących dotyczyć stosowania i wykładni prawa Unii, ale również że w przypadku przedłożenia takiego sporu do rozstrzygnięcia organowi arbitrażowemu na mocy zobowiązania sprzecznego ze wspomnianym prawem są one zobowiązane do zakwestionowania ważności klauzuli arbitrażowej lub zapisu na sąd polubowny ad hoc, na mocy których zwrócono się do owego organu⁴.**

Każda próba zaradzenia przez państwo członkowskie nieważności klauzuli arbitrażowej w drodze umowy z inwestorem z innego państwa członkowskiego byłaby zatem niezgodna z owym obowiązkiem zakwestionowania ważności tej klauzuli i mogłaby tym samym prowadzić do niezgodności z prawem samej kauzy tej umowy, ponieważ byłaby sprzeczna z podstawowymi przepisami i zasadami regulującymi porządek prawny Unii.

W konsekwencji Trybunał stwierdził, że **sąd krajowy ma obowiązek uchylić orzeczenie arbitrażowe wydane na podstawie zapisu na sąd polubowny, który narusza prawo Unii.**

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie

⁴ Wniosek ten potwierdza również art. 7 lit. b) Porozumienia o wygaśnięciu Dwustronnych Traktatów Inwestycyjnych między państwami członkowskimi Unii Europejskiej (Dz.U. 2020, L 169, s. 1).

z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) wyroku jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu ogłoszenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793